

**Neuroticisme en Relatietevredenheid: de Rol van de Vervulling van de Behoeftte aan
Verbondenheid**

Nikita Wesselink

Studentnummer: s3772837

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Begeleider: dr. D.P.H. Barelds

Tweede beoordelaar: prof. dr. M.W.G van Dijk

In samenwerking met: M.T.E. Bischoff, S. Dikkema, I.M. de Gucht, R. Kisjes & R.M.

Munnik

30 juni 2022

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

Neuroticism and Relationship Satisfaction: The Role of the Satisfaction of the Need for Relatedness

Abstract

This study examined whether there is a direct relationship between neuroticism and relationship satisfaction within partner relationships. It was also investigated whether this relationship is mediated by the satisfaction of the need for relatedness. Participants were 121 adults involved in an intimate relationship. The results show that there is a negative relationship between neuroticism and relationship satisfaction, but this relationship is not significant. There is, however, a significant mediation effect of the satisfaction of the need for relatedness. The results provide more insight into the direct relationship between neuroticism and relationship satisfaction. In addition, more insight is given into how the relationship between neuroticism and relationship satisfaction can be explained. It is important that interventions aimed at improving relationship satisfaction take into account the satisfaction of the need for relatedness. It is important that couples are helped by making them feel more connected.

Keywords: neuroticism, the satisfaction of the need for relatedness, relationship satisfaction

Samenvatting

In dit onderzoek werd gekeken of er een directe relatie is tussen neuroticisme en relatietevredenheid binnen partnerrelaties. Ook werd onderzocht of deze relatie wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Deelnemers waren 121 volwassenen met een partnerrelatie. Uit de resultaten blijkt dat er een negatieve relatie is tussen neuroticisme en relatietevredenheid, maar deze relatie is niet significant. Er is wel sprake van een significant mediatie-effect van de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. De resultaten geven meer inzicht in de directe relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid. Daarnaast wordt er ook meer inzicht gegeven in hoe de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid kan worden verklaard. Het is belangrijk dat interventies die zich richten op het verbeteren van relatietevredenheid rekening houden met de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Het is van belang dat koppels geholpen worden door ervoor te zorgen dat zij zich meer met elkaar verbonden gaan voelen.

Kernwoorden: neuroticisme, de vervulling van de behoefte aan verbondenheid, relatietevredenheid

Neuroticisme en Relatietevredenheid: de Rol van de Vervulling van de Behoeftte aan Verbondenheid

Het aantal scheidingen neemt sinds het eind van de jaren zestig sterk toe. Uit cijfers van het CBS blijkt dat in 1965 zesduizend getrouwde stellen uit elkaar gingen. Dit waren er twintig jaar later al 34 duizend (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). Dit betekende een stijging van twee scheidingen per duizend stellen naar bijna tien scheidingen per duizend stellen. Sinds het midden van de jaren negentig schommelt het aantal huwelijken dat een scheiding aangaat rond de tien scheidingen per duizend stellen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). In 2020 was het aantal huwelijken dat eindigden in een scheiding 28965. Dit zijn bijna negen scheidingen per duizend stellen. Daarnaast zijn er mensen met een geregistreerd partnerschap die besluiten te gaan scheiden. Dit aantal neemt ook toe. In 2020 waren er 2837 stellen met een geregistreerd partnerschap die gingen scheiden (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). Naar aanleiding van deze cijfers is het dus duidelijk dat er een stijging te zien is in het aantal scheidingen. Een scheiding of relatiebreuk wordt vaak genoemd als een van de meest stressvolle gebeurtenissen in het leven (Carter et al., 2018) en daarom is het belangrijk om inzicht te krijgen in de processen die bijdragen aan het hebben van een goede partnerrelatie.

Relatietevredenheid kan worden beïnvloed door persoonlijkheidskenmerken (Schaffhuser et al., 2014). In dit onderzoek wordt gekeken of de persoonlijkheidstrek neuroticisme kan zorgen voor een lage relatietevredenheid. Een hogere score op neuroticisme komt namelijk steeds vaker voor in de samenleving (Twenge, 2000). Verder wordt gekeken of dit verband tussen neuroticisme en relatietevredenheid kan worden verklaard door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Hierbij wordt uitgegaan van de Basic Psychological Needs Theory (BPNT). Dit is een subtheorie van de Zelfdeterminatietheorie (ZDT), een macrotheorie over de motivatie van mensen (Deci & Ryan, 2000).

Neuroticisme en Relatietevredenheid

Persoonlijkheidskenmerken hebben invloed op het gedrag en de stemming van mensen. Persoonlijkheid wordt vaak beschreven door middel van vijf dimensies: vriendelijkheid, zorgvuldigheid, extraversie, neuroticisme en openheid (Longley et al., 2017). Mensen die hoog scoren op neuroticisme hebben de neiging om emotionele instabiliteit te vertonen. Ze ervaren vaak negatieve emoties, zoals verdriet, angst en woede. Ook hebben ze vaak last van stress. Voor andere mensen kan het ook stressvol zijn om bij iemand te zijn die hoog scoort op neuroticisme (Gattis et al., 2004). Mensen die hoog scoren op neuroticisme ervaren verder vaak gevoelens van eenzaamheid en weinig sociale steun (Saeed Abbasi et al., 2018). Ook neemt het zelfvertrouwen meer af wanneer zij een conflict ervaren in een partnerrelatie ten opzichte van mensen die hier minder hoog op scoren (Denissen & Penke, 2008). Daarnaast tonen mensen die hoog scoren op neuroticisme vaker en heftiger hun negatieve emoties (Lavee & Ben-Ari, 2004) en hebben zij vaker negatieve interacties met hun partner (Donnellan et al., 2007).

Op het gebied van partnerrelaties is het daarom ook geen verrassing dat neuroticisme een negatieve invloed kan hebben op relatietevredenheid (Gattis et al., 2004; Schaffhuser et al., 2014). In verschillende onderzoeken wordt een consistente negatieve associatie gevonden tussen neuroticisme en huwelijkskwaliteit (Barelds, 2005). Uit onderzoek van Karney en Bradbury (1997) blijkt bijvoorbeeld dat een hoge score op neuroticisme vanaf het begin van het huwelijk al een negatieve relatie heeft met huwelijksstevredenheid. Uit het artikel van Sayehmiri et al. (2020) blijkt ook dat er een negatieve relatie is tussen neuroticisme en huwelijksstevredenheid. Neuroticisme heeft de meest negatieve invloed op relatietevredenheid (Saeed Abbasi et al., 2018) ten opzichte van de andere persoonlijkheidskenmerken. Daarnaast komt, zoals eerder vermeld, een hogere score op neuroticisme steeds vaker voor in de samenleving. Er wordt gesuggereerd dat dit onder andere kan komen doordat de sociale

verbondenheid tussen mensen steeds lager wordt (Twenge, 2000). Op basis van voorgaande informatie is het dus van belang om te kijken waarom neuroticisme tot een lagere relatietevredenheid kan leiden.

Neuroticisme en de Vervulling van de Behoeftte aan Verbondenheid

Neuroticisme heeft een negatieve relatie met relatietevredenheid (Larson et al., 2010; Malouff et al., 2010; Moller, 2004). Er zijn verschillende onderzoeken gedaan naar potentiële mediators om te kijken welke processen deze relatie kunnen verklaren. Zo kwam er uit het onderzoek van Fisher en McNulty (2008) dat ontevredenheid over de seksuele relatie een van de processen kan zijn waardoor neuroticisme een negatieve relatie heeft met huwelijksstevredenheid. Andere processen die de relatie kunnen verklaren tussen neuroticisme en relatietevredenheid zijn het negatief interpreteren van het gedrag van hun partner (Finn et al., 2013) en het hebben van een negatieve gemoedstoestand (Saeed Abbasi et al., 2018). Omdat mensen die hoog scoren op neuroticisme zich vaak eenzaam voelen (Neto & Barros, 2000; Saeed Abbasi et al., 2018) en weinig sociale steun ervaren (Saeed Abbasi et al., 2018), zou een ander proces die de negatieve relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid verklaart de vervulling van de behoefte aan verbondenheid kunnen zijn. De vervulling van de behoefte aan verbondenheid is gebaseerd op de BPNT (Deci & Ryan, 2000).

De BPNT gaat ervan uit dat er drie belangrijke psychologische basisbehoeften zijn: verbondenheid (je verbonden voelen met anderen), autonomie (je eigen gedrag kunnen bepalen) en competentie (je bekwaam voelen). De vervulling van deze behoeften is essentieel voor psychologische groei, welzijn en integriteit (Deci & Ryan, 2000). De psychologische basisbehoeften kunnen in verschillende contexten worden bevredigd of gefrustreerd. Patrick et al. (2007) onderzochten dit bijvoorbeeld in de context van partnerrelaties. Het bleek dat de vervulling van alle drie de basisbehoeften afzonderlijk relatie-uitkomsten voorspelden. De vervulling van de behoefte aan verbondenheid was hierbij de sterkste voorspeller. Dit was ook

het geval in het onderzoek van Vanhee et al. (2016), waarbij de vervulling van de behoefte aan verbondenheid de enige voorspeller was van relatietevredenheid. Dit is dan ook de reden dat er in dit onderzoek wordt gekeken naar de vervulling van de behoefte aan verbondenheid.

De behoefte aan verbondenheid houdt in dat iemand zich graag verbonden wil voelen met anderen: het ervaren van een hechte band met anderen (Deci & Ryan, 2000). Er wordt binnen de BPNT vanuit gegaan dat dit een fundamentele menselijke behoefte is. We spreken van behoeftebevrediging als deze behoefte vervuld wordt en iemand dus een oprechte verbinding met anderen ervaart. Uit onderzoek blijkt dat er een negatieve relatie is tussen neuroticisme en de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (Nishimura & Suzuki, 2016; Volodina et al., 2019). Wanneer iemand hoog scoort op neuroticisme, kan het zo zijn dat iemand niet de capaciteit heeft om er voor anderen te zijn. Hierdoor kan iemand zich minder verbonden voelen met anderen (Lindner et al., 2021). Ook ervaren mensen met een hoge score op neuroticisme zelf weinig sociale steun (Saeed Abbasi et al., 2018), wat als gevolg kan hebben dat iemand zich minder verbonden voelt met anderen. Verder blijkt uit onderzoek dat de vervulling van de behoefte aan verbondenheid positief geassocieerd is met relatietevredenheid (Patrick et al., 2007; Vanhee et al., 2016). Partners zijn bijvoorbeeld gemotiveerder om op een adaptieve manier te handelen tijdens conflicten wanneer de behoefte aan verbondenheid wordt vervuld, waardoor de relatie over het algemeen meer stabiel en bevredigend is (Patrick et al., 2007). Wanneer de behoefte aan verbondenheid niet wordt vervuld, zal relatietevredenheid omlaag gaan.

Huidig Onderzoek

In het huidige onderzoek wordt onderzocht of de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid in partnerrelaties wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (zie Figuur 1). Omdat uit eerder onderzoek blijkt dat neuroticisme een negatieve relatie heeft met relatietevredenheid (Gattis et al., 2004; Larson et al., 2010;

Malouff et al., 2010; Moller, 2004; Saeed Abbasi et al., 2018; Schaffhuser et al., 2014), verwacht ik dat ik in dit onderzoek ook een negatieve relatie zal vinden tussen neuroticisme en relatietevredenheid (*Hypothese 1*). Daarnaast verwacht ik dat de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (*Hypothese 2*). Dit veronderstel ik omdat mensen die hoog scoren op neuroticisme minder snel te maken zullen krijgen met de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (Nishimura & Suzuki, 2016; Volodina et al., 2019) en omdat relatietevredenheid omlaag zal gaan wanneer de behoefte aan verbondenheid niet vervuld wordt (Patrick et al., 2007; Vanhee et al., 2016).

Figuur 1

Mediatie model

Methode

Proefpersonen en Procedure

Dit onderzoek is onderdeel van een bachelorthese voor de opleiding Psychologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Er heeft gezamenlijke informatieverzameling plaatsgevonden door middel van een vragenlijst op het online softwareprogramma Qualtrics. Dit onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie Psychologie van de Rijksuniversiteit Groningen gebaseerd op de Nationale Ethische Code voor Onderzoek met menselijke deelnemers voordat de vragenlijst werd rondgestuurd. Participanten werden aan het begin van de vragenlijst geïnformeerd over het onderwerp en doel van het onderzoek. Het invullen van de vragenlijst

duurde gemiddeld 20 minuten en de volgorde waarin de vragen werden gepresenteerd was voor iedereen gelijk. De vragenlijst is rondgestuurd en gedeeld via de sociale mediakanalen van de groepsleden van de bachelorthese. Participanten hebben de vragenlijst ingevuld op vrijwillige basis en zonder vergoeding. De vragenlijst bestond uit alle instrumenten die de groepsleden nodig hadden. In het huidige onderzoek wordt alleen ingegaan op de instrumenten die hiervoor nodig waren.

Er deden 220 mensen mee aan ons cross-sectionele, kwantitatieve onderzoek. Voorwaarden voor deelname aan het onderzoek waren het hebben van een partnerrelatie en meerderjarig zijn. Van de 220 mensen hebben we mensen verwijderd die geen informed consent hebben gegeven ($N = 7$), minderjarig waren ($N = 2$), geen relatie hadden ($N = 16$) en aangaven het onderzoek niet eerlijk te hebben ingevuld ($N = 2$). Daarnaast is één persoon verwijderd die aangaf dat we zijn gegevens beter niet konden gebruiken voor ons onderzoek. Tot slot zijn er 71 mensen verwijderd doordat zij 10% of meer missende waarden hadden. Hierdoor bleven uiteindelijk 121 mensen over. De gemiddelde leeftijd van de participanten was 32.78 met $SD = 14.57$. Van de participanten was 23.1% man en 76.9% vrouw. Er werd ook gevraagd naar de seksuele voorkeur: 92.6% was heteroseksueel, 0% homoseksueel, 5% biseksueel en 1.7% identificeerde zich met een andere seksuele geaardheid. De meesten (43.8%) beschreven hun huidige relatie als “In een serieuze relatie, maar niet getrouwd of samenwonend”. Gemiddeld hadden de participanten 8.91 jaar een relatie met $SD = 11.36$. Van de participanten was 40.5% student en 61.2% was werkende. Gemiddeld bestonden de huishoudens van de participanten uit 2.88 personen met $SD = 1.57$, waarvan gemiddeld 0.4 ($SD = 0.79$) minderjarig waren.

Instrumenten

Persoonlijkheid

De persoonlijkheidstrekken neuroticisme en extraversie werden gemeten met de *Big Five Inventory-2* (BFI-2) (Soto & John, 2017). Deze vragenlijst is beschikbaar in het Nederlands (Denissen et al., 2008). De BFI-2 meet door middel van 60 vragen de vijf persoonlijkheidstrekken van de *Big Five*. Alleen de vragen betreffende neuroticisme en extraversie werden meegenomen, omdat hier expliciet naar gekeken werd. Dit komt neer op twaalf vragen voor neuroticisme en twaalf vragen voor extraversie. In het huidige onderzoek is alleen gebruik gemaakt van de vragen over neuroticisme. De vragen werden beantwoord met een 5-punts Likertschaal van 1 (sterk mee oneens) tot en met 5 (sterk mee eens). Een voorbeeld van een vraag over neuroticisme is: ‘Ik zie mijzelf als iemand die humeurig is, wiens stemming op en neer gaat’. De scoring kan als volgt geïnterpreteerd worden: hoe hoger iemand scoort, hoe meer de persoonlijkheidstrek aanwezig is. Uit de betrouwbaarheidsanalyse kwam een Guttman’s $\lambda^2 = 0.869$, wat aangeeft dat de schaal een hoge inter-item betrouwbaarheid heeft.

Vervulling van de Behoeftte aan Verbondenheid

De vervulling van de psychologische basisbehoeften in de partnerrelatie werd gemeten met de *Need Satisfaction Scale (NSS) Relationship Domain* (La Guardia & Ryan, 2000), vertaald in het Nederlands. Deze vragenlijst bestaat uit negen items en heeft een 7-punts Likertschaal (1 = sterk mee oneens tot en met 7 = sterk mee eens). Drie items van de vragenlijst hebben te maken met de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Een voorbeeldvraag is: ‘In de relatie met mijn partner voel ik veel verbondenheid en intimiteit’. Een hogere score betekent een betere bevrediging van een psychologische basisbehoefte in de partnerrelatie. Uit de betrouwbaarheidsanalyse kwam een Guttman’s $\lambda^2 = 0.885$. Dit laat zien dat ook deze schaal een hoge inter-item betrouwbaarheid heeft.

Relatietevredenheid

Om de relatietevredenheid van de participanten te meten, is gebruik gemaakt van een verkorte versie van de Nederlandse Relatievragenlijst (NRV; Barelds et al., 2003). Deze NRV-2 bevat 40 stellingen die worden beantwoord op een 4-punts Likertschaal. Een voorbeeld van een gebruikte stelling is: “Mijn partner en ik gebruiken elkaar volledig”. De aanwezige antwoordmogelijkheden zijn: (1) “Niet mee eens”, (2) “Beetje mee eens”, (3) “Redelijk mee eens” en (4) “Mee eens”. Een hoge antwoordscore wijst op een hoge relatietevredenheid. De betrouwbaarheid van deze vragenlijst is Guttman’s $\lambda^2 = 0.951$, wat inhoudt dat deze schaal een hoge inter-item betrouwbaarheid heeft.

Resultaten

Beschrijvende Statistieken en Correlaties

In Tabel 1 staan de gemiddelden, standaarddeviaties en Pearson’s correlaties van de variabelen neuroticisme, de vervulling van de behoefte aan verbondenheid en relatietevredenheid. Er werd, vergeleken met de antwoordschaal, gemiddeld gescoord op neuroticisme ($M = 2.58$, $SD = .64$), hoog op de vervulling van de behoefte aan verbondenheid ($M = 6.00$, $SD = 1.11$) en hoog op relatietevredenheid ($M = 3.44$, $SD = .45$). Om de sterkte van de correlaties te interpreteren, is gebruik gemaakt van Cohen’s (1988) richtlijnen. Volgens deze richtlijnen zijn correlaties tussen de .10 en .30 zwak, correlaties tussen de .30 en .50 medium en correlaties hoger dan .50 groot. De correlatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid was zwak negatief en daarnaast niet significant ($r = -.12$, $p = 0.206$). De eerste hypothese wordt hiermee dus niet ondersteund. De correlatie tussen neuroticisme en de vervulling van de behoefte aan verbondenheid was zwak negatief, maar wel significant ($r = -.22$, $p = .014$) en de correlatie tussen de vervulling van de behoefte aan verbondenheid en relatietevredenheid was groot ($r = .69$, $p < .001$). Dit suggereert dat er sprake kan zijn van een mediatie-effect van de vervulling van de behoefte aan verbondenheid.

Het Mediatie-Effect van de Vervulling van de Behoefte aan Verbondenheid

In SPSS is gebruik gemaakt van de PROCESS macro van Hayes voor het analyseren van het mediatie-effect van de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (*Hypothese 2*). Hierbij is model nummer 4 gebruikt. De directe relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid was niet significant ($b = .0275, p = .569$). De gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt tussen neuroticisme en de vervulling van de behoefte aan verbondenheid was significant ($b = -.387, p = .014$). Dit was ook het geval voor de gestandaardiseerde regressiecoëfficiënt tussen de vervulling van de behoefte aan verbondenheid en relatietevredenheid ($b = .281, p < .001$).

Om te kijken of het mediatie-effect significant was, werd gebruik gemaakt van bootstrapping. Er werden 5000 bootstrap-steekproeven gecreëerd en er werd een 95%-betrouwbaarheidsinterval berekend. Het indirecte bootstrap-effect was $-.109$. Het 95%-betrouwbaarheidsinterval liep van $-.2101$ tot $-.0028$. Het getal nul ligt niet in het betrouwbaarheidsinterval, wat betekent dat het mediatie-effect significant is. Hiermee wordt de tweede hypothese ondersteund. Er is geen sprake van een significant totaaleffect, maar toch is er wel een significant indirect effect gevonden. Dit komt doordat het directe effect licht positief is, terwijl het totale effect negatief is.

Tabel 1

Gemiddelden, Standaarddeviaties en Correlaties van de Variabelen

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Neuroticisme	Verbondenheid	Relatietevredenheid
Neuroticisme	2.58	0.64	1		
Verbondenheid	6.00	1.11	-.22*	1	
Relatietevredenheid	3.44	0.45	-.12	.69**	1

* $p < .05$. ** $p < .01$.

Discussie

In dit onderzoek werd gekeken of er een directe, negatieve relatie is tussen neuroticisme en relatietevredenheid in partnerrelaties en of de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Uit eerder onderzoek blijkt dat neuroticisme een negatieve relatie heeft met relatietevredenheid. Deze bevindingen zijn consistent (Barelds, 2005; Gattis et al., 2004; Larson et al., 2010; Malouff et al., 2010; Moller, 2004; Saeed Abbasi et al., 2018; Schaffhuser et al., 2014). In het huidige onderzoek was de eerste hypothese dat er een negatieve relatie is tussen neuroticisme en relatietevredenheid in partnerrelaties. Uit de resultaten blijkt dat deze hypothese niet is ondersteund: er was weliswaar sprake van een negatieve relatie, maar deze was niet significant. Een mogelijke verklaring voor het niet vinden van een significante negatieve relatie is ten eerste dat dit onderzoek uit een kleine steekproef bestaat ($N = 121$), waardoor de power lager is en minder snel significante relaties gevonden worden. Verder was de gemiddelde relatietevredenheid erg hoog. Dit zorgt ervoor dat er een restriction of range probleem is. Ook zou het kunnen zijn dat de neurotische deelnemers van dit onderzoek een niet-neurotische partner hebben die zich ondersteunend opstelt en bepaalde gedragingen aanpast die aansluiten op de behoeften van diegene die neurotisch is. Dit kan de negatieve gevolgen van neuroticisme op relatietevredenheid verminderen (Hetherington, 2003). Empathie en vriendelijkheid spelen waarschijnlijk een belangrijke rol in relaties waarbij één van de partners neurotisch is (Larson et al., 2010). Wanneer de niet-neurotische partner empathisch en vriendelijk is, kan de neurotische partner zich geaccepteerd, veilig, getroost en gevalideerd voelen. Het gevolg hiervan is dat de neurotische partner zich minder snel vijandig gedraagt, waardoor negatieve interacties worden verminderd (Larson et al., 2010) en relatietevredenheid omhoog gaat (Donnellan et al., 2007). Het is mogelijk dat mensen die in het huidige onderzoek hoog scoorden op neuroticisme een partner hebben die laag scoren op

neuroticisme en daarnaast een positieve invloed hebben op de relatietevredenheid door zich empatisch en vriendelijk te gedragen tegenover de neurotische partner.

Een andere verklaring voor het niet vinden van een significante negatieve relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid kan zijn dat er in dit onderzoek alleen gebruik is gemaakt van zelfrapportage. Het kan namelijk zijn dat de deelnemers hierdoor een lagere score hebben op neuroticisme dan in werkelijkheid zo is of dat zij hun relatietevredenheid een hogere score geven dan dat het in werkelijkheid is. Dit kan gebeuren als gevolg van de zelfpresentatiebias (Smith & Williams, 2015). Hierbij geven deelnemers lagere beoordelingen wanneer er sprake is van sociaal ongewenste kenmerken (zoals bijvoorbeeld emotioneel instabiel zijn of humeurig zijn) dan dat anderen hen zouden geven. Uit onderzoek van Smith en Williams (2015) blijkt dat de scores van de deelnemers op neuroticisme lager waren dan de scores die hun echtgenoten hen gaven op neuroticisme. In het huidige onderzoek is niet meegenomen wat voor score de partner van de deelnemer geeft op neuroticisme van de deelnemer, terwijl dit juist incrementele validiteit heeft (Cundiff et al., 2012). Dit kan ervoor zorgen dat de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid in dit onderzoek is onderschat.

Uit eerder onderzoek bleek dat mensen die hoog scoren op neuroticisme minder snel te maken krijgen met de vervulling van de behoefte aan verbondenheid (Nishimura & Suzuki, 2016; Volodina et al., 2019). Ook bleek uit eerder onderzoek dat relatietevredenheid omlaag zal gaan wanneer de behoefte aan verbondenheid niet vervuld wordt (Patrick et al., 2007; Vanhee et al., 2016). Hieruit volgde de tweede hypothese dat de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Uit de resultaten blijkt dat deze hypothese is ondersteund. Een verklaring voor dit mediatie-effect zou kunnen zijn dat mensen die hoog scoren op neuroticisme zich vaak eenzaam voelen (Neto & Barros, 2000; Saeed Abbasi et al., 2018) en weinig sociale steun ervaren (Saeed

Abbasi et al., 2018). Ook zijn mensen die hoog scoren op neuroticisme vooral bezig met het omgaan met negatieve emoties (Ionescu & Jacob, 2019), waardoor mensen misschien liever niet met hen omgaan of zichzelf geen zin hebben in contact met anderen. Het gevolg hiervan kan zijn dat zij zich minder verbonden voelen met anderen en de behoefte aan verbondenheid daarom minder snel wordt vervuld. Dit kan dus weer zorgen voor een lagere relatietevredenheid. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat de intrinsieke motivatie om in de relatie te zijn wordt verlaagd wanneer mensen het gevoel hebben dat de behoefte aan verbondenheid niet is vervuld (Patrick et al., 2007). Een lage intrinsieke motivatie kan ervoor zorgen dat mensen bijvoorbeeld minder adaptief reageren wanneer er een conflict is in een relatie. Dit kan ervoor zorgen dat relatietevredenheid verminderd.

Limitaties en Toekomstig Onderzoek

Er zitten een aantal limitaties aan dit onderzoek. Ten eerste was er sprake van een kleine steekproef ($N = 121$), wat zorgt voor een kleinere power. Voor vervolgonderzoek is het dan ook van belang om een grotere steekproef te hebben. Het kan hiervoor misschien handig zijn om een kortere vragenlijst rond te sturen. Volgens meerdere deelnemers was de vragenlijst nu namelijk te lang. Dit kan ervoor hebben gezorgd dat mensen te veel vragen hebben overgeslagen of ongeïnteresseerd hebben geantwoord waardoor de gegevens niet overeenkomen met de werkelijkheid. Voor toekomstig onderzoek is het niet lastig om een kortere vragenlijst rond te sturen, aangezien de vragenlijst nu zo lang was omdat er werd samengewerkt in een groep. Wanneer dit huidige onderzoek zal worden gerepliceerd of uitgebreid, kan er gebruik worden van alleen de schalen die in dit onderzoek zijn meegenomen.

Een andere limitatie is dat er in het huidige onderzoek gebruik is gemaakt van zelfrapportage, waardoor het mogelijk is dat mensen sociaal wenselijk zijn gaan antwoorden. Ook is er gebruik gemaakt van single-source data: er is geen data van de partner of andere

mensen. Verder zijn de deelnemers door onszelf benaderd, waardoor het lastig is om de resultaten te generaliseren naar de gehele populatie. In de toekomst zouden deelnemers kunnen worden gekozen met behulp van random sampling zodat resultaten wel beter kunnen worden gegeneraliseerd. In het huidige onderzoek is verder gekeken naar maar één mogelijke verklaring voor de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid. Toekomstig onderzoek kan zich verder nog richten op andere processen die de relatie kunnen verklaren (bijvoorbeeld het hebben van veel conflicten) en/of dit onderzoek repliceren. Daarnaast is het interessant om te kijken naar welke processen de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid mogelijk kunnen verzwakken of versterken. Ook zou het interessant zijn om gebruik te maken van de Actor-Partner Interdependence Model (Cook & Kenny, 2005) wanneer er data beschikbaar is van beide partners. Er kan dan namelijk gekeken worden naar een actoreffect en een partnereffect. Het actoreffect meet de relatie tussen de score van een persoon op de voorspeller in het model en zijn eigen score op de uitkomstvariabele in het model. Een partnereffect meet hoe de score van de partner van de deelnemer op de voorspeller is gerelateerd aan de score van de deelnemer op de uitkomstvariabele. Door middel van dit model kan er gekeken worden naar bi-directionele effecten in partnerrelaties. Tot slot kunnen er geen causale verbanden worden onderzocht met deze onderzoeksopzet. Hiervoor is een experimenteel onderzoek nodig.

Theoretische en Praktische implicaties

De bevindingen van dit onderzoek hebben theoretische en praktische implicaties. Een theoretische implicatie van dit onderzoek is dat er meer inzicht wordt gegeven in de directe relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid. In tegenstelling tot andere onderzoeken is er geen significante negatieve relatie gevonden tussen neuroticisme en relatietevredenheid. Naast dat dit ook kan komen door de limitaties van dit onderzoek, is het goed om te realiseren

dat er bepaalde processen kunnen zijn die de relatie tussen deze variabelen kunnen verzwakken.

Verder is dit, voor zover bekend, het eerste onderzoek waarbij gekeken is naar de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid met de vervulling van de behoefte aan verbondenheid als mediator. Het blijkt dat de vervulling van de behoefte aan verbondenheid de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid volledig medieert. Ook dit geeft meer inzicht in de relatie tussen neuroticisme en relatietevredenheid: het laat één van de processen zien die deze relatie kan verklaren.

De bevindingen van het huidige onderzoek laten verder het belang van de vervulling van de behoefte aan verbondenheid zien. Interventies die zich richten op het helpen van koppels die een lage relatietevredenheid hebben, zullen profijt hebben door zich ook te richten op de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. Aangezien dit lager is bij mensen die hoog scoren op neuroticisme, kan er geprobeerd worden om hieraan te werken door cliënten die hoog scoren op neuroticisme bijvoorbeeld te stimuleren om een hechtere band te krijgen met hun partner. Dit zou misschien kunnen door de partners meer dingen met elkaar te laten doen en door aan te moedigen om meer met elkaar te praten over gevoelige onderwerpen. Dit zou relatietevredenheid mogelijk kunnen verbeteren.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om te kijken of er een negatieve relatie is tussen neuroticisme en relatietevredenheid en of deze relatie wordt gemedieerd door de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. In dit onderzoek is er geen significante directe relatie gevonden tussen neuroticisme en relatietevredenheid. Er werd wel een significant mediatie-effect gevonden van de vervulling van de behoefte aan verbondenheid. De resultaten kunnen waardevol zijn voor wanneer koppels interventies volgen die tot doel hebben om

relatietevredenheid te verbeteren. Het is hierbij belangrijk om zich tijdens deze interventies dan ook te richten op de vervulling van de behoefte aan verbondenheid.

Referenties

- Barelds, D. P. H. (2005). Self and partner personality in intimate relationships. *European Journal of Personality, 19*(6), 501–518. <https://doi.org/10.1002/per.549>
- Barelds, D. P. H., Luteijn, F., & Arrindell, W. (2003). *Handleiding Nederlandse Relatievragenlijst*. Swets & Zeitlinger
- Carter, K. R., Knox, D., & Hall, S. S. (2018). Romantic Breakup: Difficult Loss for Some but Not for Others. *Journal of Loss and Trauma, 23*(8), 698–714.
<https://doi.org/10.1080/15325024.2018.1502523>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *Scheiden*. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/levensloop/scheiden>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences (2nd Edition)* (2nd ed.). Routledge.
- Cook, W. L., & Kenny, D. A. (2005). The Actor–Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development, 29*(2), 101–109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>
- Cundiff, J. M., Smith, T. W., & Frandsen, C. A. (2012). Incremental validity of spouse ratings versus self-reports of personality as predictors of marital quality and behavior during marital conflict. *Psychological Assessment, 24*(3), 676–684.
<https://doi.org/10.1037/a0026637>
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry, 11*(4), 227–268.
https://doi.org/10.1207/s15327965pli1104_01
- Denissen, J. J. A., Geenen, R., van Aken, M. A. G., Gosling, S. D., & Potter, J. (2008). Development and Validation of a Dutch Translation of the Big Five Inventory (BFI).

Journal of Personality Assessment, 90(2), 152–157.

<https://doi.org/10.1080/00223890701845229>

Denissen, J. J. A., & Penke, L. (2008). Neuroticism predicts reactions to cues of social inclusion. *European Journal of Personality*, 22(6), 497–517.

<https://doi.org/10.1002/per.682>

Donnellan, M. B., Assad, K. K., Robins, R. W., & Conger, R. D. (2007). Do negative interactions mediate the effects of Negative Emotionality, Communal Positive Emotionality, and Constraint on relationship satisfaction? *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(4), 557–573. <https://doi.org/10.1177/0265407507079249>

Finn, C., Mitte, K., & Neyer, F. J. (2013). The Relationship-specific Interpretation Bias Mediates the Link between Neuroticism and Satisfaction in Couples. *European Journal of Personality*, 27(2), 200–212. <https://doi.org/10.1002/per.1862>

Fisher, T. D., & McNulty, J. K. (2008). Neuroticism and marital satisfaction: The mediating role played by the sexual relationship. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 112–122.

<https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.112>

Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E., & Christensen, A. (2004). Birds of a Feather or Strange Birds? Ties Among Personality Dimensions, Similarity, and Marital Quality.

Journal of Family Psychology, 18(4), 564–574. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.18.4.564>

Hetherington, E. M. (2003). Intimate Pathways: Changing Patterns in Close Personal Relationships Across Time. *Family Relations*, 52(4), 318–331.

<https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00318.x>

Ionescu, D., & Iacob, C. I. (2019). Self-authenticity, Optimism, and Neuroticism in relation to Basic Psychological Needs. *Romanian Journal of Applied Psychology*, 21(1), 28–34.

<https://doi.org/10.24913/rjap.21.1.05>

- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1075–1092. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.5.1075>
- La Guardia, J. G., Ryan, R. M., Couchman, C. E., & Deci, E. L. (2000). Within-person variation in security of attachment: A self-determination theory perspective on attachment, need fulfillment, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(3), 367–384. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.3.367>
- Larson, J. H., Blick, R. W., Jackson, J. B., & Holman, T. B. (2010). Partner Traits That Predict Relationship Satisfaction for Neurotic Individuals in Premarital Relationships. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 36(5), 430–444. <https://doi.org/10.1080/0092623x.2010.510778>
- Lavee, Y., & Ben-Ari, A. (2004). Emotional Expressiveness and Neuroticism: Do They Predict Marital Quality? *Journal of Family Psychology*, 18(4), 620–627. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.18.4.620>
- Lindner, S., Ghassemi, M., & Allemand, M. (2021). Does the expression of personality traits in daily life satisfy psychological needs of older adults? *Motivation Science*, 7(4), 400–409. <https://doi.org/10.1037/mot0000238>
- Longley, S. L., Miller, S. A., Broman-Fulks, J., Calamari, J. E., Holm-Denoma, J. M., & Meyers, K. (2017). Taxometric analyses of higher-order personality domains. *Personality and Individual Differences*, 108, 207–219. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.12.018>
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2010). The Five-Factor Model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124–127. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.09.004>

- Moller, K. (2004). The longitudinal and concurrent role of neuroticism for partner relationships. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45(1), 79–83.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2004.00381.x>
- Neto, F., & Barros, J. (2000). Psychosocial Concomitants of Loneliness Among Students of Cape Verde and Portugal. *The Journal of Psychology*, 134(5), 503–514.
<https://doi.org/10.1080/00223980009598232>
- Nishimura, T., & Suzuki, T. (2016). Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration in Japan: Controlling for the Big Five Personality Traits. *Japanese Psychological Research*, 58(4), 320–331. <https://doi.org/10.1111/jpr.12131>
- Patrick, H., Knee, C. R., Canevello, A., & Lonsbary, C. (2007). The role of need fulfillment in relationship functioning and well-being: A self-determination theory perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(3), 434–457.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.92.3.434>
- Saeed Abbasi, I., Rattan, N., Kousar, T., & Khalifa Elsayed, F. (2018). Neuroticism and Close Relationships: How Negative Affect is Linked with Relationship Disaffection in Couples. *The American Journal of Family Therapy*, 46(2), 139–152.
<https://doi.org/10.1080/01926187.2018.1461030>
- Sayehmiri, K., Kareem, K. I., Abdi, K., Dalvand, S., & Gheshlagh, R. G. (2020). The relationship between personality traits and marital satisfaction: a systematic review and meta-analysis. *BMC Psychology*, 8(1). <https://doi.org/10.1186/s40359-020-0383-z>
- Schaffhuser, K., Wagner, J., Lüdtke, O., & Allemand, M. (2014). Dyadic longitudinal interplay between personality and relationship satisfaction: A focus on neuroticism and self-esteem. *Journal of Research in Personality*, 53, 124–133.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2014.08.007>

- Smith, T. W., & Williams, P. G. (2015). Self-reports and spouse ratings of neuroticism: Perspectives on emotional adjustment in couples. *Journal of Family Psychology*, 29(2), 302–307. <https://doi.org/10.1037/fam0000069>
- Soto, C. J., & John, O. P. (2017). The next Big Five Inventory (BFI-2): Developing and assessing a hierarchical model with 15 facets to enhance bandwidth, fidelity, and predictive power. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113(1), 117–143. <https://doi.org/10.1037/pspp0000096>
- Twenge, J. M. (2000). The age of anxiety? The birth cohort change in anxiety and neuroticism, 1952–1993. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(6), 1007–1021. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.6.1007>
- Vanhee, G., Lemmens, G. M. D., & Verhofstadt, L. L. (2016). Relationship satisfaction: High need satisfaction or low need frustration? *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 44(6), 923–930. <https://doi.org/10.2224/sbp.2016.44.6.923>
- Volodina, A., Lindner, C., & Retelsdorf, J. (2019). Personality traits and basic psychological need satisfaction: Their relationship to apprentices' life satisfaction and their satisfaction with vocational education and training. *International Journal of Educational Research*, 93, 197–209. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.11.003>